

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 1995-1996

7 MAART 1996

Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 18 van de wet van 7 augustus 1974 tot instelling van het recht op een bestaansminimum en van artikel 19 van de wet van 2 april 1965 betreffende het ten laste nemen van de steun verleend door de centra voor maatschappelijk welzijn

(Ingediend door de heer D'Hooghe c.s.)

TOELICHTING

Inleiding

De wet van 12 januari 1993 houdende een urgentieprogramma voor een meer solidaire samenleving heeft een aantal positieve maatregelen ten gunste van de daklozen ingesteld. Door een betere aflijning van de verantwoordelijkheid voor de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, beoogde deze wet komaf te maken met de penibele situatie van de daklozen. Het urgentieprogramma definieerde de verplichtingen van de O.C.M.W.'s ten aanzien van de daklozen en gaf de openbare centra ook bijkomende financiële middelen teneinde de integratie van de betrokkenen te bevorderen.

Wat de vaststelling van het territoriaal bevoegd openbaar centrum betreft, heeft de wetgever bepaald dat de maatschappelijke dienstverlening die aan een dakloze persoon verstrekt moet worden, ten laste valt van het O.C.M.W. van de gemeente waar betrokkene zijn hoofdverblijfplaats heeft, d.w.z. het O.C.M.W. van de gemeente waar hij is ingeschreven in de

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1995-1996

7 MARS 1996

Proposition de loi modifiant l'article 18 de la loi du 7 août 1974 instituant le droit à un minimum de moyens d'existence et l'article 19 de la loi du 2 avril 1965 relative à la prise en charge des secours accordés par les centres publics d'aide sociale

(Déposée par M. D'Hooghe et consorts)

DÉVELOPPEMENTS

Introduction

La loi du 12 janvier 1993 contenant un programme d'urgence pour une société plus solidaire a instauré une série de mesures positives en faveur des sans-abri. Grâce à une meilleure délimitation des responsabilités des centres publics d'aide sociale, cette loi visait à mettre un terme à la situation pénible des sans-abri. Le programme d'urgence définissait les obligations des C.P.A.S. à l'égard des sans-abri et leur allouait des moyens financiers supplémentaires en vue de favoriser l'intégration des intéressés.

En ce qui concerne la détermination du centre public territorialement compétent, le législateur a prévu que l'aide sociale qui doit être accordée à un sans-abri est à charge du C.P.A.S. de la commune où l'intéressé a sa résidence principale, c'est-à-dire le C.P.A.S. de la commune où il est inscrit dans les registres de la population. Si l'intéressé n'a pas de rési-

bevolkingsregisters. Indien de betrokkene geen hoofdverblijfplaats heeft, zal het O.C.M.W. van de gemeente waar de dakloze blijk geeft van zijn intentie om er te verblijven die bevoegdheid dragen. Bovendien moet de voorzitter van de raad voor maatschappelijk welzijn van de gemeente waar een dakloze persoon zich bevindt, hem de nodige dringende steun verlenen. Ingeval een dakloze een gevangenis of een gesticht verlaat, zal het O.C.M.W. van de gemeente waar betrokkene verbleef op het ogenblik van zijn opname bevoegd zijn, m.a.w. het O.C.M.W. van de gemeente waar betrokkene laatst was ingeschreven in de bevolkingsregisters. Bij gebrek aan een inschrijving als hoofdverblijfplaats, zal het O.C.M.W. van de gemeente waar de dakloze zich bevindt, bevoegd zijn om de aangewezen hulp te verstrekken. Spijts deze maatregelen van het urgentieprogramma, moet vastgesteld worden dat sommige O.C.M.W.'s nog steeds hun verantwoordelijkheid t.a.v. de daklozen ontwijken door een persoon die noch een adres, noch een domicilie heeft in de gemeente waar hij gewoonlijk verblijft, van de noodzakelijke hulpverlening uit te sluiten. Dergelijke onwettige praktijken zijn onduidbaar en vereisen bijkomende maatregelen om het lot van deze kansarmen daadwerkelijk te verbeteren.

Naast het bijhouden van een register voor daklozen, federaal georganiseerd binnen het ministerie van Sociale Zaken, Volksgezondheid en Leefmilieu en zoals besproken in de Commissie voor de Sociale Zaken van de Senaat naar aanleiding van de behandeling van het wetsvoorstel van collega Anciaux (Gedr. St., 1-128/1 van 17 oktober 1995) kan gedacht worden aan maatregelen met directe financiële repercussies ten aanzien van die O.C.M.W.'s die moedwillig hun wettelijke opdracht negeren door zich ten onrechte onbevoegd te verklaren t.a.v. dakloze personen.

In plaats van alweer nieuwe bevoegdheidsregels met betrekking tot deze hulpaanvragers te creëren, komt het er immers in de eerste plaats op aan de bestaande wetgeving te doen respecteren en de manifeste onwil van sommige openbare centra op dit vlak te beteugelen. Deze maatregelen zullen overigens niet enkel de zogenaamde daklozen ten goede komen, maar ook alle andere kansarmen die met onverantwoorde afwijzingen vanwege bepaalde O.C.M.W.'s geconfronteerd worden. Een correcte naleving van de wet is tevens billijk ten aanzien van de plichtsbewuste O.C.M.W.'s die zich niet aan hun verantwoordelijkheid onttrekken.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 2

Luidens artikel 18, § 8, van de bestaansminimumwet van 7 augustus 1974 kan de bevoegd

dence principale, le C.P.A.S. de la commune où le sans-abri manifeste son intention de résider doit exercer cette compétence. En outre, le président du conseil de l'aide sociale de la commune où un sans-abri se trouve doit lui accorder l'aide urgente requise. Si un sans-abri quitte une prison ou un asile, c'est le C.P.A.S. de la commune où il résidait au moment de son incarcération ou de son internement qui est compétent, c'est-à-dire le C.P.A.S. de la commune où il a été inscrit en dernier lieu dans les registres de la population. À défaut d'inscription à titre de résidence principale, le C.P.A.S. de la commune où se trouve le sans-abri est compétent pour accorder les secours appropriés. Force est de constater qu'en dépit de ces mesures du programme d'urgence, certains C.P.A.S. continuent de fuir leurs responsabilités à l'égard des sans-abri en excluant du bénéfice de l'aide nécessaire quiconque n'a ni adresse, ni domicile dans la commune où il réside ordinairement. Cette pratique, qui est illégale et intolérable, doit être combattue à l'aide de mesures complémentaires visant à améliorer réellement le sort de ces personnes démunies.

Outre la tenue d'un registre des sans-abri, organisée au niveau fédéral par le ministère des Affaires sociales, de la Santé publique et de l'Environnement et conformément aux discussions menées en Commission des Affaires sociales du Sénat à l'occasion de l'examen de la proposition de loi de notre collègue Anciaux (doc. 1-128/1 du 17 octobre 1995), l'on peut envisager de prendre des mesures qui auraient des conséquences financières directes pour les C.P.A.S. qui manquent délibérément à leur mission légale en se déclarant, indûment, incompetents vis-à-vis des sans-abri.

En effet, au lieu de créer une fois de plus de nouvelles règles de compétence relatives à ces demandeurs de secours, il importe en premier lieu de faire respecter la législation existante et de réprimer la mauvaise volonté manifeste de certains centres publics sur ce plan. Du reste, ces mesures profiteront non seulement aux «s.d.f.», mais aussi à tous les autres démunis qui butent sur le refus injustifié de certains C.P.A.S.. En tout cas, l'application correcte de la loi rendrait la situation plus équitable pour les C.P.A.S. consciencieux qui ne se soustraient pas à leur responsabilité.

Commentaire des articles

Article 2

En vertu de l'article 18, § 8, de la loi du 7 août 1974 instituant le droit à un minimum de moyens

minister de voorziene staatstoelage in het toegekende bedrag van het bestaansminimum weigeren te betalen of beslissen ze te verminderen, indien het sociaal verslag niet vermeldt dat de voorwaarden tot toekenning van het bestaansminimum vervuld zijn of indien het O.C.M.W. de bepalingen van de wet niet heeft nageleefd, met name het terugvorderen van het bestaansminimum, overeenkomstig de artikelen 12, 13, 14 en 14bis van dezelfde wet.

Waar voornoemde wetsbepaling de onterechte toekenning van een bestaansminimum viseert, is het evenzeer gerechtvaardigd in de mogelijkheid te voorzien dat de bevoegde minister een soortgelijke sanctie zou kunnen opleggen aan een O.C.M.W. dat blijkens een rechterlijke veroordeling de territoriale bevoegdheidsregels miskent om een kansarme persoon het recht op een bestaansminimum te ontzeggen. Uiteraard wordt niet bedoeld het O.C.M.W. te straffen dat te goeder trouw in een bepaald geval een verkeerde interpretatie van de wet maakt, maar wel het O.C.M.W. dat de territoriale bevoegdheidsregels miskent, bijvoorbeeld door het opleggen van onwettige voorwaarden, zoals het verbinden van het recht op een bestaansminimum aan een domicilievereiste. Daarom wordt bepaald dat de minister de bedoelde sanctie « kan » opleggen en dat hij zijn beslissing dient te motiveren. Hiervoor beschikt de minister, tot wiens bevoegdheid het maatschappelijk welzijn behoort, over een inspectiedienst, die (eventueel na een bepaalde rechterlijke veroordeling) moet nagaan of het O.C.M.W. er in het verleden of momenteel een stelselmatigheid op nahoudt. De sanctie, met name de weigering of vermindering van de door de wet voorziene staatstoelage, zou een aanvang nemen op de datum van de hulpaanvraag en uiterlijk eindigde drie jaar na de datum van de rechterlijke veroordeling. De appreciatiebevoegdheid van de minister moet hem toelaten, al naargelang van de ernst van de tekortkoming van het betrokken O.C.M.W., een betekenisvolle sanctie op te leggen. De toepassing van deze strafbepaling vereist dat een afschrift van de rechterlijke beslissingen inzake het recht op een bestaansminimum systematisch overgezonden zou worden aan de minister bevoegd voor de maatschappelijke integratie.

Artikel 3

Eenzelfde maatregel is aangewezen op het vlak van de andere maatschappelijke dienstverlening. De mogelijkheden van terugvordering van de gedane kosten van de door een openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn verleende hulp worden geregeld door de wet van 2 april 1965 betreffende het ten laste nemen van de steun verleend door de openbare centra voor maatschappelijk welzijn.

De huidige door artikel 19 van deze wet bepaalde administratieve sanctie viseert enkel het geval waarin

d'existence, le ministre compétent peut refuser de payer la subvention prévue de l'État dans le montant attribué du minimum de moyens d'existence ou décider de la diminuer si le rapport social ne mentionne pas que les conditions d'octroi du minimum de moyens d'existence sont remplies ou si le C.P.A.S. n'a pas respecté les dispositions de la loi, notamment en ne poursuivant pas le remboursement du minimum de moyens d'existence conformément aux articles 12, 13, 14 et 14bis de ladite loi.

La disposition légale précitée vise l'octroi indu d'un minimum de moyens d'existence, mais il est tout aussi justifié de prévoir la possibilité, pour le ministre compétent, d'infliger une sanction analogue à un C.P.A.S. qui, aux termes d'une condamnation judiciaire, refuse, en méconnaissance des règles de compétence territoriale, à une personne démunie le droit au minimum de moyens d'existence. Bien entendu, l'objectif est de punir, non pas le C.P.A.S. qui interprète mal mais de bonne foi la loi dans un cas déterminé, mais le C.P.A.S. qui ignore les règles de compétence territoriale, par exemple en imposant des conditions illégales, comme la liaison du droit au minimum à une condition de domicile. C'est pourquoi nous disposons que le ministre « peut » infliger la sanction en question et qu'il doit motiver sa décision. Pour ce faire, le ministre qui a l'aide sociale dans ses attributions dispose d'un service d'inspection chargé d'examiner (éventuellement après une condamnation judiciaire déterminée) si le C.P.A.S. oppose ou a opposé systématiquement un tel refus. La sanction, à savoir la réduction ou le refus du versement de la subvention de l'État prévue par la loi, prendrait cours à la date de la demande d'aide et se terminerait au plus tard trois ans après la date de la condamnation judiciaire. Le pouvoir d'appréciation du ministre doit lui permettre d'infliger une sanction significative proportionnelle à la gravité du manquement dont s'est rendu coupable le C.P.A.S. en question. Il est nécessaire, pour l'application de cette disposition pénale, de transmettre systématiquement une copie des décisions judiciaires relatives au droit au minimum de moyens d'existence au ministre qui a l'Intégration sociale dans ses attributions.

Article 3

Une mesure identique est indiquée en ce qui concerne les autres aides sociales. Les possibilités de poursuivre le remboursement des frais d'assistance exposés par un centre public d'aide sociale sont réglées par la loi du 2 avril 1965 relative à la prise en charge des secours accordés par les centres publics d'aide sociale.

La sanction administrative actuelle définie par l'article 19 de cette loi vaut uniquement pour le cas où

een O.C.M.W. de lasten van de hulpverlening op een ander openbaar centrum heeft afgewenteld. De bevoegde minister kan aldus de door het steunverlenend centrum gemaakte kosten ten laste leggen van het schuldige centrum, zij het dat deze terugbetaling beperkt is tot maximum de hulpverlening die gedurende één jaar werd toegekend.

Onderhavig wetsvoorstel biedt de minister de mogelijkheid ook op te treden wanneer ingevolge een niet-gerechvaardigde weigering tot steunverlening een kansarme in de kou is blijven staan. In de gevallen waarin de kosten van de hulpverlening overeenkomstig de artikelen 4 (kosten voor behandeling in een verplegingsinstelling) en 5 (kosten van andere hulpverlening) van de wet van 2 april 1965 principieel ten laste gelegd worden van de Staat, moet het voor de bevoegde minister mogelijk worden om, op grond van dezelfde redenen en overeenkomstig dezelfde modaliteiten als hierboven uiteengezet m.b.t. het bestaansminimum, de voorziene terugbetaling te weigeren of te verminderen.

De minister van Justitie zorgt eveneens voor de stelsmatige overzending van de rechterlijke beslissingen inzake het recht op maatschappelijke dienstverlening. De voorgestelde maatregelen zullen bepaalde openbare centra voor maatschappelijk welzijn ervan weerhouden onrechte weigeringsbeslissingen te nemen met betrekking tot het recht op een bestaansminimum of andere maatschappelijke dienstverlening en bevorderen terzelfder tijd de rechtszekerheid van de groep van de kansarmen aan wie al te vaak deze elementaire rechten ontzegd worden.

Jacques D'HOOGHE.

*
* *

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

Aan artikel 18 van de wet van 7 augustus 1974 tot instelling van het recht op een bestaansminimum, gewijzigd bij de wet van 12 januari 1993, wordt een § 9 ingevoegd, luidende:

«§ 9. Indien het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn zich ten onrechte onbevoegd heeft verklaard om op te treden en om die reden krachtens een rechterlijke beslissing veroordeeld wordt tot de

un C.P.A.S. a répercuté les frais de l'aide à charge d'un autre C.P.A.S. Elle permet au ministre compétent de mettre à charge du centre coupable les frais déboursés par le centre secourant, étant entendu que ce remboursement ne peut pas excéder le montant des secours accordés pendant un an.

La présente proposition de loi permet au ministre d'intervenir également lorsqu'une personne défavorisée reste démunie à la suite d'un refus d'assistance non justifié. Dans les cas où le coût des soins est, en principe, mis à charge de l'État conformément aux articles 4 (frais résultant d'un traitement dans un établissement de soins) et 5 (frais résultant d'autres soins), le ministre compétent doit avoir la possibilité de refuser ou de réduire, pour les mêmes raisons, le remboursement prévu, et ce selon les mêmes modalités que les modalités applicables en ce qui concerne le minimum de moyens d'existence.

Le ministre de la Justice veille également à la transmission systématique des décisions judiciaires relatives au droit à l'aide sociale. Les mesures proposées empêcheront certains centres publics d'aide sociale de prendre des décisions de refus injustifiées concernant le droit à un minimum de moyens d'existence ou d'autres aides sociales et elles amélioreront du même coup la sécurité juridique de la catégorie des personnes démunies qui sont trop souvent privées des droits élémentaires en question.

*
* *

PROPOSITION DE LOI

Article premier

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

L'article 18 de la loi du 7 août 1974 instituant le droit à un minimum de moyens d'existence, modifié par la loi du 12 février 1993, est complété par un § 9, rédigé comme suit:

«§ 9. Si le centre public d'aide sociale s'est indûment déclaré inapte à intervenir et est condamné pour cette raison, par décision judiciaire, à l'octroi du minimum de moyens d'existence, le ministre qui a

toekenning van het bestaansminimum, kan de minister tot wiens bevoegdheid de Maatschappelijke Integratie behoort bij een met redenen omklede beslissing weigeren de toelage te betalen of beslissen ze te verminderen, waarbij de sanctie ingaat op de datum van de aanvraag en ten laatste eindigt drie jaar na de datum van de rechterlijke beslissing.

De minister tot wiens bevoegdheid de Justitie behoort staat in voor de systematische verzending van de rechterlijke beslissingen inzake de toepassing van deze wet aan de minister tot wiens bevoegdheid de maatschappelijke integratie behoort. »

Art. 3

In artikel 19 van de wet van 2 april 1965 betreffende het ten laste nemen van de steun verleend door de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, gewijzigd bij de wet van 9 juli 1971, wordt in de plaats van § 3 die § 4 wordt, een nieuwe § 3 ingevoegd, luidende:

«§ 3. Indien een openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn zich ten onrechte onbevoegd heeft verklaard om op te treden en om die reden krachtens een rechterlijke beslissing veroordeeld wordt tot steunverlening, kan de minister tot wiens bevoegdheid de maatschappelijke integratie behoort in de gevallen waarin de kosten overeenkomstig artikelen 4 en 5 van deze wet ten laste zijn van de Staat, bij een met redenen omklede beslissing weigeren de kosten terug te betalen of beslissen de terugbetaling te verminderen, waarbij de sanctie ingaat op de datum van de aanvraag en ten laatste eindigt drie jaar na de datum van de rechterlijke beslissing.

De minister tot wiens bevoegdheid de Justitie behoort staat in voor de systematische verzending van de rechterlijke beslissingen inzake de toepassing van deze wet aan de minister tot wiens bevoegdheid de maatschappelijke integratie behoort. »

Jacques D'HOOGHE.
Jacques SANTKIN.
Bert ANCIAUX.
Bea CANTILLON.
Marc OLIVIER.
Erika THUIS.

l'Intégration sociale dans ses attributions peut, par décision motivée, refuser de payer la subvention ou décider de la réduire. Cette sanction prend cours à la date de la demande et se termine au plus tard trois ans après la date de la décision judiciaire.

Le ministre qui a la Justice dans ses attributions assure la transmission systématique des décisions judiciaires relatives à l'application de la présente loi au ministre qui a l'Intégration sociale dans ses attributions. »

Art. 3

À l'article 19 de la loi du 2 avril 1965 relative à la prise en charge des secours accordés par les centres publics d'aide sociale, modifié par la loi du 9 juillet 1971, est inséré, à la place du § 3 qui devient le § 4, un nouveau § 3, rédigé comme suit:

«§ 3. Lorsqu'un centre public d'aide sociale qui s'est déclaré indûment inapte à intervenir est condamné pour cette raison, par décision judiciaire, à accorder une aide, et lorsque les frais sont à charge de l'État conformément aux articles 4 et 5 de la présente loi, le ministre qui a l'Intégration sociale dans ses attributions peut, par une décision motivée, refuser de rembourser les frais ou décider de diminuer le remboursement. Cette sanction prend cours à la date de la demande et se termine au plus tard trois ans après la date de la décision judiciaire.

Le ministre qui a la Justice dans ses attributions assure la transmission systématique des décisions judiciaires relatives à l'application de la présente loi au ministre qui a l'Intégration sociale dans ses attributions. »